

نسترن زادخوش

مطابق برنامه‌ریزی انجام‌شده توسط استاد راهنما، بازدید علمی ما از بافت تاریخی شهر کوهپایه با حضور استاد و مهندس جواهری آغاز شد. نقطه شروع این سفر پژوهشی، کاروانسرای عباسی بود؛ بنایی ارزشمند با ویژگی‌های شاخص معماری سنتی. در ابتدای مسیر، مهندس جواهری توضیحاتی جامع پیرامون موقعیت جغرافیایی، پیشینه تاریخی و بافت کالبدی شهر کوهپایه ارائه کردند.

در ادامه به بازدید از آب‌انبار قدیمی با پلان مستطیل شکل پرداختیم که نمونه‌ای از سازه‌های آبی بومی با کاربری ذخیره و نگهداری آب در مناطق خشک و نیمه‌خشک محسوب می‌شود.

بخش بعدی بازدید، قلعه تاریخی کوهپایه بود. طبق گفته‌های استاد و خانم مهندس جواهری، سردر اصلی قلعه در طی ادوار تاریخی تغییر کرده و سردری که اکنون به‌عنوان ورودی قلعه استفاده

می‌شود، در دوره‌ای متأخر به بنا افزوده شده است. در پایین یکی از برجک‌ها نیز الحاقات جدید قابل تشخیص بود. خشت‌هایی متعلق به دوره ساسانی در بخش‌های داخلی قلعه قابل مشاهده بودند و افزوده‌های دوره‌های مختلف، ابعاد اتاق‌ها و فضاهای داخلی را تغییر داده بودند. بخشی از حصار تاریخی شهر نیز باقی مانده است که امروزه با دخل و تصرفاتی، به فضای میدان شهری بدل شده است.

با راهنمایی خانم مهندس، به محل تقریبی سردر اصلی پیشین قلعه رفتیم. پس از آن، وارد کاروانسرای حمام شدیم که در آنجا شاهد بخش‌هایی از شهر زیرزمینی کشف‌شده در سال‌های اخیر بودیم.

بازدید از مسجد قدمگاه مرحله بعدی برنامه بود؛ بنایی که بخشی از آن به حسینه تغییر کاربری داده شده است. سپس به مسجد جامع شهر رفتیم، بنایی ارزشمند که با وجود ساختار معماری قابل توجه، تاریخ دقیق احداث آن هنوز مشخص نشده است.

در ادامه، خانه تاریخی جواهری مورد بازدید قرار گرفت. این خانه با معماری باشکوه و تزئینات خاص خود، نمونه‌ای شاخص از خانه‌های تاریخی منطقه است، هرچند که متأسفانه مرمت‌های غیراصولی در آن به چشم می‌خورد و اصالت بنا را تهدید می‌کند.

در مسیر بعدی، از مسجد معصوم با محرابی مزین به مقرنس‌کاری‌های زیبا بازدید شد که جلوه‌ای بارز از هنر معماری اسلامی در این منطقه است. سپس وارد آب‌انبار باغچه‌خان شدیم، جایی که استاد توضیحاتی درباره‌ی تاریخچه و ویژگی‌های سازه‌ای آن ارائه کردند. این آب‌انبار نیز در حال حاضر در فرآیند مرمت قرار دارد.

باغ‌های کوهپایه مقصد بعدی ما بودند؛ باغ‌هایی که به‌دلیل پایین‌تر بودن سطح زمین نسبت به قلعه، با استفاده از اختلاف ارتفاع، آب را به‌صورت طبیعی از قلعه به سمت باغات هدایت می‌کرده‌اند. در ادامه، از خانه‌ای که به‌عنوان محل کودکی حافظ شناخته می‌شود بازدید شد و سپس خانه‌هایی متعلق به دوره آل مظفر را دیدیم که با معماری خاص خود، شباهت‌هایی به بافت تاریخی شهر میبید دارند.

در طول بازدید، شاهد ساخت‌وسازهای ناهماهنگ و مرمت‌های غیراصولی در بخش‌هایی از بافت بودیم که متأسفانه، منظر و یکپارچگی بافت تاریخی را خدشه‌دار کرده‌اند.

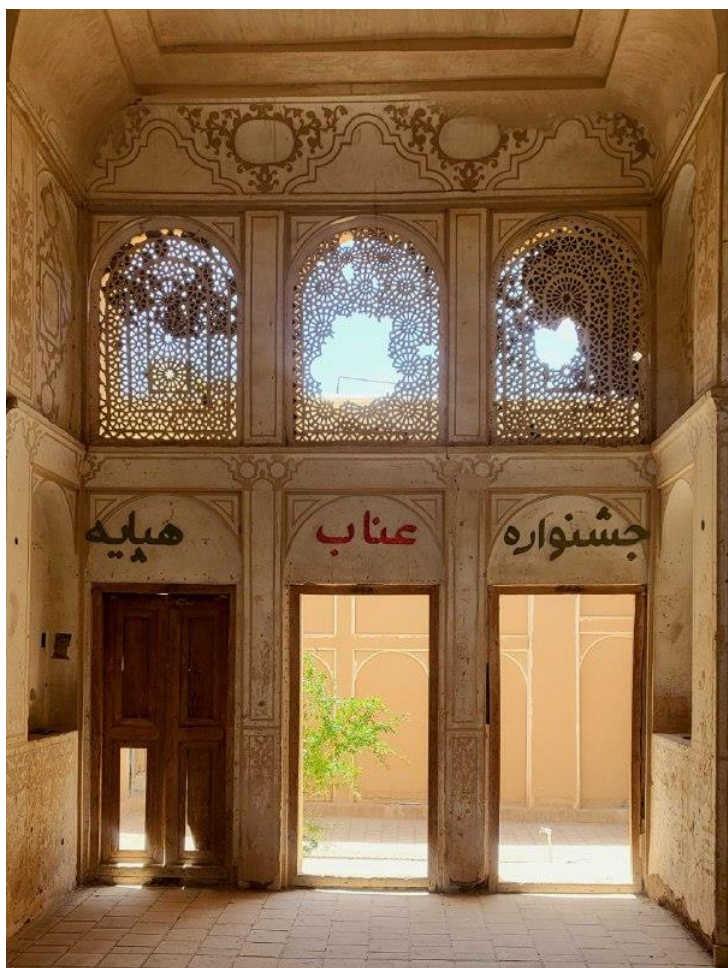
در مسجد تالار، بادگیرهایی دیده می‌شدند که به‌صورت غیرمعمول به ستون‌های داخلی مسجد متصل شده بودند. این اتصال، بنا بر گفته متخصصان، نتیجه‌ی الحاقات دوره‌های متأخر به ساختار اصلی مسجد است.

در پایان این سفر پژوهشی، مهمان خانه‌ی یکی از اهالی فرهنگ‌دوست شهر کوهپایه شدیم و افتخار آشنایی با شخصیتی فرهیخته و اصیل از میان مردم محلی نصیبمان شد.

آخرین نقطه بازدید، یخچال تاریخی شهر بود. از سه دیواره اصلی این سازه، تنها یکی از دیواره‌ها به‌صورت نسبتاً کامل باقی مانده است و در پشت آن، ساختمان یک اصطبل به‌صورت الحاقی احداث شده بود.

تصویر (۱-۱): مربوط به خانه‌های آل مظفر

تصویر (۳-۱): سه دری مربوط به یکی از اتاق‌های خانه جواهری

تصویر (۳-۱): خانه مربوط به دوره آل مظفر

تصویر (۴-۱): نمای داخلی حصار جبهه غربی

